

► **Janez Janša**

Das KAPITAL, 2006

Privlačeći šest milijuna posjetitelja godišnje, Prag, današnji glavni grad Republike Češke, jedan je od istaknutih ciljeva kulturnog turizma. Njegova privlačnost nije sadržana samo u habsburškoj povijesti i čarobnom ozračju, nego i u bližoj prošlosti, tzv. Praškom proljeću kada su iznimno razdoblje liberalizacije u krvi ugušile trupe Varšavskog pakta. U kapitalističkim demokracijama suvremene su mučenike gledali kao junake, uključujući i Aleksandra Dubčeka, vođu reformatora, i studenta Jana Palacha koji se 16. siječnja 1969. spalio na Vjenceslavovu trgu (Vaclavskim namestima) u znak političkog protesta. U takvim okolnostima, 7. listopada 2006. turisti na Vaclavskim namestima vjerojatno nisu bili odveć iznenađeni vidjevši performericu Mare Bulc kako uprizoruje Palachovo spektakularno samoubojstvo u tipičnoj maniri uličnog izvođača. No vjerojatno bi ih iznenadile neke pojedinosti koje je osmislio slovenski umjetnik Janez Janša. Performerica je stajala na postolju, držeći daljinski upravljač za tenk igračku, ali i za ventilator skriven u postolju. Na tenk je bila pričvršćena malena kamera koja je snimala scenu, kao i naziv performansa, *Das KAPITAL*. Ventilator se uključio čim je tenk prešao preko velike karte Republike Češke na tlu. U tome su se trenutku u čast Palachova mučeništva uzdigli plamenovi načinjeni od tkanine. Očito je da u *remakeu* Janeza Janše Palach više ne protestira protiv invazije Marxova *Kapitala*, nago kapitala u cjelini, koji preobražava grad i način života njegovih stanovnika. To čini prisvajanjem jezika uobičajenog obraćanja turistima (živog, sveprisutnog simbola invazije) i sredstava (igračaka i tehnologije), koja su također karakteristična za novu invaziju. Samo jednom gestom, povijest grada se vulgarizira i pojednostavnjuje za turiste, dok se istodobno simbolički rabi kao sredstvo obrane njegove sadašnjosti.